

Kamińska-Korolczuk, K., 2022. Relacje dwustronne Niemiec z ChRL z perspektywy programów wyborczych niemieckich relewantnych partii politycznych w kampanii parlamentarnej 2021 r., Przegląd Geopolityczny, 42, s. 46-66.

Katarzyna KAMIŃSKA-KOROLCZUK

Uniwersytet Gdański

ORCID: 0000-0002-4895-2399

**RELACJE DWUSTRONNE NIEMIEC Z CHRL Z PERSPEKTYWY
PROGRAMÓW WYBORCZYCH NIEMIECKICH
RELEWANTNYCH PARTII POLITYCZNYCH W KAMPANII
PARLAMENTARNEJ 2021 R.**

**GERMANY'S BILATERAL RELATIONS WITH PRC FROM THE
PERSPECTIVE OF THE GERMAN RELEVANT POLITICAL
PARTIES ELECTION PROGRAMS IN THE 2021
PARLIAMENTARY CAMPAIGN**

Abstract:

The article aims to present conclusions resulting from the analysis of the election programs developed by the relevant German parties in the election campaign to the Bundestag in 2021. In the study, the following research questions were adopted: 1. Did the relevant German political parties include the information about the PRC in the Bundestag election programs in 2021? 2. If so, what terms concerning the PRC were used? 3. Does the discussed election programs refer to the Belt and Road Initiative? 4. Do sensitive issues concerning the PRC such as human rights violations appear in the election programs discussed? The research was made possible by the method used, consisting of a systematic review of the literature and analysis of existing documents, i.e. election programs of the parties in question in 2021. The analysis shows that each of the German political parties currently (2022) represented in the Bundestag included information related to the PRC. So there is no discrepancy, China is an important topic for every side of the political scene. However, the perception of the actions of this country is different, which was in the conducted analysis shown.

Keywords: Germany-China relations, German political parties, BRI, human rights.

Uwagi wstępne

Z perspektywy geopolitycznej Chińska Republika Ludowa (ChRL) jest mocarstwem światowym, którego ambicją wielokrotnie artykułowaną przez władze i wyrażaną działaniami na terenie innych państw, jest przejęcie pozycji Stanów Zjednoczonych Ameryki (USA), a

tym samym stanie się pierwszoplanowym supermocarstwem¹. Chiński model rozwoju realizowany jest konsekwentnie i zgodnie z wytycznymi władz państwa i partii. Główne kierunki polityki zagranicznej zapowiadane są podczas kolejnych wystąpień przedstawicieli administracji rządowej adresowanych do audytoriów zagranicznych (Ministry of Foreign Affairs, 2018, 2022). ChRL to nie tylko najbardziej zaludnione (O'Neill, 2021) i jedno z największych pod względem powierzchni (O'Neill, 2022) państwo świata, lecz i jedno z dwóch, obok USA, państw o największym potencjale gospodarczym². W odniesieniu do Republiki Federalnej Niemiec (RFN) można spotkać opinie, że utraciła ona pozycję mocarstwa, a nawet nigdy nim – z uwagi na swą krótką historię – nie była (Malinowski, 2013). W artykule przyjmuję, podobnie jak wielu innych autorów, że RFN odgrywa istotną rolę w stosunkach międzynarodowych i wypełnia funkcje przypisywane mocarstwom. Precyzując, jest to mocarstwo cywilne (*Zivilmacht*), które wyznaczyło dla siebie rolę pośrednika i rozjemcy w sprawach wymagających przywrócenia harmonii między skonfliktowanymi państwami. Władze RFN pojmują tę misję jako polegającą przede wszystkim na utrzymywaniu poprawnych stosunków z różnymi podmiotami areny międzynarodowej, ochronie praw człowieka oraz dbaniu o nieeskalowanie siły militarnej na świecie (Kirste i Maull, 1996; Maull, 2007, Wallraf, 2021).

Celem artykułu jest przedstawienie wniosków wynikających z analizy programów wyborczych opracowanych przez relewantne partie niemieckie na potrzeby kampanii wyborczej do Bundestagu w 2021 r. Za relewantne partie polityczne uznaję za Giovannim Sartorim te, które mają: 1. zdolność koalicyjną - uczestniczą w rządzeniu/współrządzą lub są/były brane pod uwagę jako komponent koalicji, 2. zdolność do użycia szantażu politycznego, oddziałują więc na zachodzące w polityce procesy również wówczas, gdy są w opozycji (Sartori, 1976, s. 221-230). W

---

¹ Przedstawienie wielowątkowych definicji pojęcia *mocarstwo* nie mieści się w formule opracowania. Przyjmuję za Erhardem Cziomerem (2009, s. 29-30), że mocarstwa to „państwa zdolne do utrzymania ładu międzynarodowego i przywództwa w danej grupie państw z uwagi na swoje potencjały”.

² Należy zwrócić uwagę na sposób definiowania potencjału gospodarczego państwa. Gospodarka Chin znajduje się na pierwszym miejscu jeśli PKB liczymy w parytecie siły nabywczej, z kolei biorąc pod uwagę wzrost PKB potencjał Chin jest mniejszy, a przeliczając PKB na mieszkańca przed Stany Zjednoczone Ameryki Północnej (USA) zajmują miejsce przed ChRL. Za: K. Żukrowska, 2018; International Monetary Fund World Economic Outlook, Country Data April 2022, <https://www.imf.org/en/Countries>, dostęp: 27.07.2022.

badaniu wzięto pod uwagę programy Socjaldemokratycznej Partii Niemiec (*Sozialdemokratische Partei Deutschlands, SPD*), Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej (*Christlich Demokratische Union Deutschlands, CDU*), Unii Chrześcijańsko-Społecznej (*Christlich-Soziale Union in Bayern e.V., CSU*), Zielonych/Związku 90, Zieloni (*Bündnis 90/Die Grünen*), Wolnej Partii Demokratycznej (*Freie Demokratische Partei, FDP*), Alternatywy dla Niemiec (*Alternative für Deutschland, AfD*) oraz Lewicy (*Die Linke*).

W pracy przyjęto następujące pytania badawcze: 1. Czy w 2021 r. w programach wyborczych do Bundestagu relewantne niemieckie partie polityczne zawarły informacje o ChRL?, 2. Jeśli tak, to jakich określić w stosunku do ChRL użyto?, 3. Czy w omawianych programach wyborczych pojawiła się kwestia dotycząca Inicjatywy Pasa i Szlaku (Belt and Road Initiative, BRI)? 4. Czy w omawianych programach wyborczych pojawiły się newralgiczne kwestie dotyczące ChRL, takie łamanie praw człowieka? Realizację badania umożliwiła zastosowana metoda polegająca na systematycznym przeglądzie literatury i analizie zastanych dokumentów czyli programów wyborczych omawianych partii w 2021 r. Do analizy treści programów stosowano następującą procedurę badawczą: korzystano z oryginalnych dokumentów opublikowanych na stronach internetowych niemieckich partii, wyodrębniono fragmenty, w których znajdowały się odniesienia do ChRL, dokonano syntetycznego omówienia tych informacji, zidentyfikowano epitety użyte w stosunku do ChRL oraz słowa odnoszące się do głównych inicjatyw ChRL i pogrupowano je w tabelach. Określenia przeanalizowano korzystając z metod porównawczej i jakościowej. Ostatnią częścią badania było wyciągnięcie wniosków z dokonanej analizy.

Główne cechy stosunków dwustronnych RFN – ChRL

Inicjatywę w nawiązaniu stosunków dwustronnych między proklamowanymi po II wojnie światowej RFN i ChRL podejmowała ChRL. Wynikało to z chęci dywersyfikowania kierunków współpracy międzynarodowej w obliczu narastającej od drugiej połowy lat pięćdziesiątych XX w. rywalizacji państw komunistycznych ChRL i Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR) o ideologiczne przywództwo (Łysik, 2006, s. 61-63). W RFN obowiązywała wówczas doktryna Hallsteina³ (Bundesarchiv, 2022) zakładająca utrzymywanie

---

³ Doktryna Waltera Hallsteina określała politykę zagraniczną prowadzoną przez RFN od września 1955 r. do października 1969 r., a jej głównym zadaniem było uniemożliwianie

dystansu wobec państw, które współpracowały z utworzoną po II wojnie światowej na terenie radzieckiej strefy okupacyjnej Niemiecką Republiką Demokratyczną. Pierwszą umowę handlową między RFN i ChRL podpisano w 1957 r., obejmowała ona jednak jedynie współdziałanie przedsiębiorstw (Łysik, 2006, s. 63). Wyraźna zmiana w relacjach niemiecko-chińskich nastąpiła w czasie rządów Willy'ego Brandta pełniącego funkcję kanclerza od października 1969 r. do maja 1974 r. Wówczas nawiązano oficjalne stosunki międzyrządowe i zapoczątkowano trwającą do dzisiaj dynamiczną współpracę. Kontynuatorami prowadzonej **polityki otwartości i strategii milczącej dyplomacji wobec ChRL** byli Helmut Schmidt, Helmut Kohl, Gerhard Schröder i Angela Merkel. *Strategia milczącej dyplomacji* to określenie współpracy gospodarczej prowadzonej bez poruszania tematów drażliwych, zwracania uwagi na łamanie praw człowieka, przy jednoczesnym życzeniowym myśleniu, iż poprzez tę kooperację wywiera się wpływ na zmianę nastawienia władz Chin i być może prowadzi do przemian zmierzających do demokratyzacji życia wewnątrz tego państwa (Ciesielska-Klikowska, 2021). Nie miało więc znaczenia z jakiej partii wywodzi się kanclerz i kolejne rządy niezależnie od ich politycznego rodowodu traktowały ChRL z estymą, prowadząc tę samą politykę zacieśniania stosunków dwustronnych z ChRL bez względu na koszty natury etycznej.

Głównymi cechami polityki zagranicznej ChRL są dynamizm organizacyjny, gospodarczy i finansowy oraz rozbudowa programów infrastrukturalnych poza granicami państwa (Christensen, 2017; Skrzyp, 2017; Maksymowicz, 2018; Góralczyk, 2018; Świstak i Tkaczyński, 2019). Inwestycje ChRL zauważalne są w każdym regionie świata, szczególnie w Azji, Europie, Afryce, współpraca obejmuje także państwa Ameryki Łacińskiej (Mickiewicz, 2022). Sztandarowym przedsięwzięciem jest Inicjatywa Pasa i Szlaku (BRI), która, zdaniem władz ChRL, ma na celu „*ustanowienie i wzmocnienie partnerstw między krajami położonymi wzdłuż Pasa i Szlaku (...) oraz realizację zróżnicowanego, niezależnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju w tych krajach*” (BRI, 2022). Jeszcze do niedawna w tej

---

międzynarodowego uznania Niemieckiej Republiki Demokratycznej (NRD). Rząd RFN miał być jedynym pełnoprawnym przedstawicielem narodu niemieckiego, a nawiązanie przez państwa trzecie stosunków dyplomatycznych z NRD uznawano za „czyn nieprzyjazny” (*„unfreundlichen Akt”*) i z takimi państwami RFN nie utrzymywała stosunków dyplomatycznych. Wyjątkiem był ZSRR, czyli jedno z czterech mocarstw odpowiedzialnych za Niemcy po II wojnie światowej.

współpracy udział brało ponad siedemdziesiąt państw o potencjale demograficznym stanowiącym ponad dwie trzecie populacji światowej i reprezentującym przede wszystkim podmioty polityczne rynków wschodzących (Tomaszewska, 2019). W marcu 2022 r. państw, które przystąpiły do BRI było już około 147, w tym 18 członków Unii Europejskiej (Nedopil, 2022). Inicjatywa ma znaczenie gospodarcze, jednak odgrywa przede wszystkim rolę polityczną i służy realizacji celu, jakim jest wpływanie na procesy zachodzące w systemie międzynarodowym i umacnianie mocarstwowej pozycji Chin (Tomaszewska, 2019; Kamińska-Korolczuk, 2021). BRI wspierana jest przez Azjatycki Bank Inwestycji Infrastrukturalnych (Asian Infrastructure Investment Bank, AIIB) wpływający na zależności gospodarcze i finansowe, co było dotąd zarezerwowane dla instytucji finansowych państw wysokorozwiniętych (Szyszko, 2018). Członkami AIIB jest 46 państw azjatyckich. Liczba ich głosów wynosi prawie 73%, a największym udziałowcem jest ChRL - 26,6%. Państw spoza Azji jest 45 i mają one łącznie nieco ponad 27% głosów. W tej grupie najbardziej znaczącą rolę odgrywają Niemcy z 4,16% głosów. 14 państw znajduje się na liście potencjalnych członków (Asian..., 2022). RFN to nie tylko największy akcjonariusz AIIB, lecz także największy europejski partner handlowy Chin. W 2021 r. całkowita wartość eksportu i importu ChRL z RFN wynosiła ponad 235 mld USD (General Administration, 2022). Mimo iż RFN jest największym europejskim udziałowcem AIIB, jako państwo nie uczestniczy w BRI. Współpracę podejmowały i podejmują jedynie największe korporacje niemieckie, a mniejsi przedsiębiorcy postrzegają tę inicjatywę jako zbyt wymagającą (Ciesielska-Klikowska, 2018, s. 103-104).

Charakter nawiązanej w latach pięćdziesiątych XX w. kooperacji między omawianymi państwami zmienia się. Proces przeobrażania się tych relacji widoczny jest w retoryce władz i partii politycznych RFN, a obecnie jego wyróżnikiem jest dystans (Ulatowski i Hills, 2022), czyli coraz bardziej konsekwentne traktowanie azjatyckiego partnera handlowego z coraz większą rezerwą. Odzwierciedleniem tego procesu są stwierdzenia zawarte w programach wyborczych relewantnych partii niemieckich, które zredagowano przed wyborami do Bundestagu w 2021 r.

Zawartość programów wyborczych relewantnych niemieckich partii politycznych w kampanii 2021 r.

Kampania wyborcza do Bundestagu w 2021 r. toczyła się w cieniu kilku istotnych wydarzeń, które zdeterminowały jej kształt. Niemiecki system polityczny przechodził kryzys. Wyniki wyborów parlamentarnych w 2017 r. wskazywały na malejące poparcie dominujących dotąd w systemie dwóch partii – CDU i SPD, a wzrosła liczba wyborców oddających głosy na AfD (Kamińska-Korolczuk, 2017), która z wynikiem 12,6% stała się trzecią siłą w państwie (*Der Bundeswahlleiter*, 2017). O kondycji systemu politycznego świadczyły przedłużające się do 169 dni negocjacje koalicyjne zakończone utworzeniem rządu składającego się ponownie z partii już poprzednio rządzących - CDU-CSU i SPD (*GroKo-Spitzen*, 2018). CDU i SPD obarczono odpowiedzialnością za podejmowanie niewystarczających wysiłków w niwelowaniu problemów związanych z przyjęciem przez państwo od 2015 r. dużej liczby imigrantów. Forma porozumiewania się członków AfD zmieniła styl komunikowania politycznego w RFN, wprowadzając do debaty retorykę napastliwości, różniącą się od preferowanej dotąd manieri poprawności politycznej (Kamińska-Korolczuk, 2021a). W przestrzeni publicznej zwracano uwagę na kwestie funkcjonowania RFN w strukturach Unii Europejskiej (UE), w której Niemcy przestali być jednym z liderów, stając się jednym z największych donatorów. W 2018 r. Angela Merkel zrezygnowała ze stanowiska przewodniczącej partii CDU oraz złożyła oświadczenie, że nie będzie ubiegać się po raz kolejny o pozycję kanclerz, co wpłynęło na charakter walki wyborczej w 2021 r. Dodatkowo pod koniec 2019 r. w wybuchła epidemia COVID-19, która w marcu 2020 r. została uznana pandemią, a społeczeństwo niemieckie informowane było o kolejnych ograniczeniach wynikających z rozprzestrzeniania się choroby powodowanej wirusem SarsCov-2 (Kamińska-Korolczuk, 2021). W programach wyborczych w 2021 r. partie odnosiły się do powyższych problemów, spraw społeczno-gospodarczych, podziałów, pandemii i jej konsekwencji, kwestii środowiskowych. Wśród postulatów wszystkich relewantnych partii niemieckich pojawiły się także odniesienia do ChRL.

Koalicja CDU-CSU na 6. stronie programu wyborczego zawarła stwierdzenie, iż pandemia uwypukliła sieciowość świata, który jest całością zależną od odpowiedzialnego, prowadzonego w skali międzynarodowej kierowania zachodzącymi procesami. Rozprzestrzenianie się wirusa, zmiana klimatu, transformacja cyfrowa i wykorzystanie nowych technologii nie zważają na granice państw, a

rozwój gospodarczy obszaru Azji, wzrost znaczenia Chin „zmieniają międzynarodową strukturę władzy” (CDU-CSU, 2021, s. 6). Na stronie 11. znajduje się akapit poświęcony tylko ChRL zatytułowany *China auf Augenhöhebegegnen*. Wyrażenie to oznacza konwersację, podczas której strony są równorzędnymi rozmówcami. W programie stwierdza się, że największą wyzwań dla polityki zagranicznej i polityki bezpieczeństwa wynika z działań ChRL, która jest „konkurentem, partnerem do współpracy, ale też rywalem systemowym”. Dostrzega się uzurpowanie przez Chiny coraz większej roli w kształtowaniu porządku międzynarodowego oraz to, że narzucają idee, wpływają na inne państwa przez inwestycje technologiczne i infrastrukturalne oraz tworzenie geostrategicznie istotnych zależności. Za niezbędne uznano dwutorowe podejście do relacji z ChRL – z jednej strony, przeciwstawianie się dominacji Chin i współpraca z partnerami transatlantyckimi oraz innymi państwami, aby ochronić technologie, dane i unikać uwikłania się w zależności przynoszące zagrożenie. Z drugiej – należy współpracować z ChRL na zasadach partnerstwa i uczciwej konkurencji (CDU-CSU, 2021, s. 11).

W programie jest mowa o wykorzystywaniu funduszy istniejących w ramach UE i powoływaniu nowych, które miałyby pełnić rolę podobną do oferowanych przez Chiny (CDU-CSU, 2021, s. 14). Znajduje się też odniesienie do zrównoważonego rozwoju dla wzmocnienia Europy jako obszaru liczącego się w globalnej konkurencji surowców oraz „zaoferowania europejskiej alternatywy chińskiego Jedwabnego Szlaku” (CDU-CSU, 2021, s. 21). Wspomina się o konieczności wzmocnienia przemysłu europejskiego tak, aby był on konkurencyjny w obliczu narzucanych przez Chiny warunków (CDU-CSU, 2021, s. 24), a znaczenie Europy w wypracowaniu wiodącej pozycji w dziedzinach, które są istotne dla przyszłości przemysłu podkreśla się na stronach 29-30. Zwraca się uwagę, że centralne znaczenie dla rozwoju gospodarczego będzie miała infrastruktura, bo zarówno „Niemcy i Europa potrzebują zdeterminowanej i potężnej odpowiedzi na globalne wyzwania, takie jak chińska inicjatywa na rzecz opracowania nowego Jedwabnego Szlaku” (CDU-CSU, 2021, s. 30).

W sześćdziesięciopięciostronicowym programie SPD zatytułowanym *Z szacunku dla twojej przyszłości. Przyszły program SPD (Aus Respekt vor deiner Zukunft. Das Zukunftsprogramm der SPD)* odniesienie do ChRL można znaleźć w trzech fragmentach. Na stronie 14. przekonuje się, że Europa potrzebuje samodzielnego rozwoju i produkowania komponentów niezbędnych do zapewnienia

bezpieczeństwa infrastruktury cyfrowej, co pozwoli się uniezależnić od amerykańskich i chińskich producentów (SPD, 2021, s. 14). Zaś na stronie 60. stwierdza: *„Rosnące znaczenie Chin na świecie oznacza, że bez Pekinu trudno sobie wyobrazić globalną odpowiedź na gospodarcze, ekologiczne, społeczne i polityczne wyzwania naszych czasów. Narastają konflikty interesów i wartości z Chinami. Europa musi prowadzić z Chinami dialog na temat współpracy i konkurencji w sposób zamknięty, konstruktywny i krytyczny. Potępiamy poważne naruszenia praw człowieka wobec mniejszości, zwłaszcza ujgurskich muzułmanów. W przypadku Hongkongu należy zachować uznaną na całym świecie zasadę „jeden kraj – dwa systemy”. Z niepokojem obserwujemy rosnącą presję na Tajwan”* (SPD, 2021, s. 60). W akapicie dotyczącym polityki wobec państw posiadających broń jądrową autorzy programu wyborczego SPD deklarują, iż świat powinien być wolny od broni jądrowej, a w proces rozbrojeniowy ChRL powinna zostać zaangażowana w stopniu większym niż do tej pory (SPD, 2021, s. 63).

Kolejna z partii relewantnych, FDP, używa w odniesieniu do ChRL stwierdzenia, iż jest to konkurent systemowy i reżim autorytarny (FDP, 2021, s. 6). Podkreśla się, że odnotowane zarówno w USA, jak i w Chinach wzrosty gospodarcze wpływają na obniżenie konkurencyjności europejskich firm (FDP, 2021, s. 7) oraz że RFN za mało inwestuje w edukację, w tym tę związaną z nowymi technologiami. Chiny zajmują 3. miejsce na świecie pod względem odsetka szkół stwarzających możliwość szkolenia nauczycieli w zakresie korzystania z urządzeń cyfrowych, zaś RFN 74. miejsce (FDP, 2021, s. 15). Wolni Demokraci deklarują obronę wolności akademickiej, zwracając uwagę na działania instytutów Konfucjusza, które są współfinansowane przez RFN, służąc wywieraniu politycznego wpływu rządu chińskiego poza granicami ChRL (FDP, 2021, s. 18). Przeciwwagą dla systemu Xi Jinpinga ma być współpraca demokratycznych rządów, którą wspiera projekt administracji amerykańskiej „Sojusz dla Demokracji”. Należy także wzmocnić znaczenie Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) i innych organizacji międzynarodowych, w tym NATO, które jest „gwarantem bezpieczeństwa w przyszłości” oferującym „jasną strategię postępowania z ChRL” (FDP, 2021, s. 52). Podobnie jak w programie SPD, tak i tutaj znajduje się odniesienie do polityki kontroli zbrojeń i stwierdzenie, że ChRL powinna uczestniczyć w negocjacjach państw posiadających broń jądrową. Przy czym kontrola zbrojeń dotyczyć ma *„cyberbroni, nowej broni masowego rażenia w erze informacji oraz hipersonicznych pojazdów szybujących z głowicami nuklearnymi”* (FDP,

2021, s. 52-52). W relacjach UE-ChRL powinna dominować współpraca, pogłębianie stosunków gospodarczych i tych nastawionych na umacnianie społeczeństw obywatelskich, „bliższa wymiana z Chinami może odbywać się wyłącznie na podstawie i zgodności z obowiązującym prawem międzynarodowym, a w szczególności z zasadami ONZ, Światowej Organizacji Handlu (WTO) i Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP)” (FDP, 2021, s. 53-54). Zdaniem FDP wypracowane porozumienia, szczególnie wskazuje się na wynegocjowaną podczas niemieckiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej 30 grudnia 2020 r. umowę inwestycyjną UE-ChRL (EU und China, 2020), nie regulują wielu istotnych kwestii prawnych, jak np. wprowadzania przez ChRL „nieuzasadnionych sankcji wobec europejskich organizacji i osób”, równości w dostępie do rynku, pewności uregulowań prawnych w tym pewności, że sądy są niezawisłe a rządy prawa obowiązujące oraz stosowania praw człowieka. Aby wzmacniać demokrację, gospodarkę rynkową i praworządność niezbędne jest zmobilizowanie państw oraz kapitału prywatnego, aby ustanowić europejską odpowiedź na chińską Inicjatywę Pasa i Szlaku i zapewnić wsparcie państwom rozwijającym się, tym samym uchronić je przed wpływem „autokratycznego reżimu w Pekinie” (FDP, 2021, s. 56).

W omawianym dokumencie stwierdza się wprost: „Naruszenia praw człowieka i brak rządów prawa nie mogą być akceptowane po cichu. Bezprecedensowa techniczna inwigilacja ludności przez państwo chińskie i represjonowanie mniejszości etnicznych i religijnych są sprzeczne z zobowiązaniami Chin wynikającymi z prawa międzynarodowego. Poprzez internowanie i przymusową sterylizację członków mniejszości etnicznych Chiny wystawiły się na oskarżenia o ludobójstwo. Wszystkimi tymi kwestiami należy energicznie zająć się w ramach dialogu UE-Chiny. Tego samego oczekują od nas sąsiedzi Chin, którzy często podlegają polityce aktywnego chińskiego zastraszania. W tym kontekście popieramy ukierunkowane nakładanie sankcji przez UE na chińskich urzędników odpowiedzialnych za łamanie praw człowieka”. FDP „wspiera rozwój demokracji i rządów prawa na Tajwanie jako udaną alternatywę dla autorytarnego systemu rządów w ChRL”, „starania Tajwanu o integrację z organizacjami międzynarodowymi”, a „Zjednoczenie Chin i Tajwanu może nastąpić tylko poprzez pokojowy konsensus”. Jednoznacznie potępia się groźby ChRL wobec Tajwanu oraz Hongkongu (FDP, 2021, s. 54).

Partia Zieloni/Związek 90 na 81. stronie swojego programu dowodzi potrzeby wprowadzenia bardziej rygorystycznych przepisów

chroniących środowisko, klimat i konsumentów oraz dbania o ochronę zasady europejskiej ostrożności, podkreślając przy tym, że umowa inwestycyjna zawarta między UE a ChRL jest „niewystarczająca w obszarze równych szans i praw człowieka. Nie możemy się z nim zgodzić w jego obecnej formie” (Bündnis 90/DieGrünen, 2021, s. 81). Na temat praw człowieka znajdują się także informacje zawarte na stronie 218. Stwierdza się, że „państwa takie jak Chiny i Rosja, które systematycznie podważają prawa człowieka i obywatela poprzez swoje autorytarne dążenie do hegemonii nie tylko zmuszają inne państwa do ekonomicznej i politycznej zależności, ale także chcą podzielić Europę”. Zapobiec temu może jedynie globalna współpraca wszystkich demokratycznych podmiotów. Ich zadaniem jest umocnienie rządów prawa, integracja regionalna, rozwój społeczeństwa obywatelskiego i respektowanie praw człowieka. Ta proekologiczna partia, podobnie, jak i CDU-CSU, dostrzega jednak, że dokonanie zamian społeczno-ekologicznych na świecie nie będzie możliwe bez udziału ChRL i Rosji (Bündnis 90/DieGrünen, 2021, s. 218).

ChRL poświęcono akapit na stronie 228., pisząc: „Chiny są europejskim konkurentem, partnerem, rywalem systemowym”, z którym współpraca jest możliwa o ile jej podstawą będzie dialog, zachowanie standardów międzynarodowych, w tym przestrzeganie praw człowieka i obywatela oraz racjonalnie prowadzona polityka klimatyczna. Zieloni żądają od Chin „zaprzestania naruszeń praw człowieka, na przykład w Xinjiangu i Tybecie, a coraz częściej także w Hongkongu” (Bündnis 90/DieGrünen, 2021, s. 228). Bündnis 90/Die Grünen akceptuje politykę jednych Chin prowadzoną przez UE, jednocześnie nie zgadza się na zmuszanie władz Tajwanu do zjednoczenia z ChRL. Wprost napisano też o łamaniu przez ChRL praw człowieka, jako przykład podając Sinciang. Stwierdza się, że RFN „powinna prowadzić kampanię na rzecz misji rozpoznawczej Xinjiang w ramach Rady Praw Człowieka ONZ i opisać prześladowanie Ujgurów jako zbrodnię międzynarodową”. W programie deklaruje się także chęć wypracowania rozwiązań prawnych w UE, które pozwalałyby na kontrolę skąd pochodzą dostawy towarów oraz oczekiwanie, że ChRL ratyfikuje podstawowe standardy MOP, eliminując pracę przymusową na terenie swojego państwa. Zieloni nie zgadzają się na europejsko-chińską umowę inwestycyjną CAI w obowiązującej formie, deklarują chęć zaangażowania się w koordynację stosunków europejskich i transatlantyckich z Chinami. Zakładają także, że w przypadku stwierdzenia łamania praw człowieka i prawa pracy przedsiębiorcy powinni być pociągani do odpowiedzialności za

wprowadzanie tak wyprodukowanych produktów na rynek (Bündnis 90/Die Grünen, 2021, s. 228).

Uważana za prawicową i populistyczną, partia Alternatywa dla Niemiec (Kamińska-Korolczuk, 2017) w programie wyborczym przygotowanym na 2021 r. zwraca uwagę na fakt, że ChRL zyskuje na znaczeniu dla RFN przede wszystkim jako partner handlowy. BRI nazywana jest w dokumencie „projektem stulecia”. AfD prowadzi kampanię na rzecz aktywnego udziału Niemiec w tym przedsięwzięciu, planując dla swojego państwa rolę podmiotu, który „uzupełni strategię chińskiego Jedwabnego Szlaku ze wschodu na zachód inicjatywą z zachodu na wschód” krajowymi projektami infrastrukturalnymi. AfD dostrzega, że wyzwaniem jest coraz większy wpływ Chin na świecie i deklaruje, że współpraca z Chinami może odbywać się wyłącznie na warunkach równości i uczciwości” w usystematyzowanych ramach prawnych dla handlu i inwestycji. Partia sprzeciwia się kontynuowaniu sprzedaży niemieckiej i europejskiej technologii (AfD, 2021, s. 65).

Ostatnią z omawianych relewantnych partii niemieckich jest die Linke. W jej programie na stronie 13. stwierdza się, że RFN powinna zignorować cele NATO i w zamian za to postulować dążenie do rozbrojenia, odprężenia i wprowadzenia pokojowych stosunków międzynarodowych obejmujących Rosję i Chiny (die Linke, 2021, s. 13). Podkreśla się, że zmiana administracji rządowej w USA nie wpłynęła na przeobrażenie postrzegania Rosji i Chin, których nadal traktuje się jako konkurentów. Dodatkowo UE, chcąc zyskać przewagę nad tymi dwoma państwami, eskaluje konflikty. Die Linke zdecydowanie się temu sprzeciwia, odrzucając dokumenty strategiczne NATO i UE opisujące Rosję i Chiny jako wrogów. Zdaniem Lewicy zbrojenia zaostrzają spory, również te gospodarcze - antagonizmy między USA a Chinami oraz UE spowodowały szkody gospodarcze i społeczne oraz nasiliły konkurencję. Die Linke stwierdza, że polityka handlowa nie może być wykorzystywana do politycznego szantażu. Zdaniem partii należałoby poprawić stosunki między USA oraz ich sojusznikami z jednej strony, a Chinami i Rosją z drugiej, ponieważ obecnie są one zamrożone (die Linke, 2021, s. 133, 144).

Wnioski z badania

W programach wyborczych do Bundestagu w 2021 r. wszystkie relewantne niemieckie partie polityczne odnoszą się do ChRL. Każda z partii postuluje współpracę z tym państwem, większość z nich (oprócz

Kamińska-Korolczuk, K., 2022. Relacje dwustronne Niemiec z ChRL z perspektywy programów wyborczych niemieckich relewantnych partii politycznych w kampanii parlamentarnej 2021 r., Przegląd Geopolityczny, 42, s. 46-66.

Tab.1. Postrzeganie ChRL przez niemieckie partie polityczne w 2021 r.

	używane epitety	preferowany rodzaj współpracy	postrzeganie roli ChRL na świecie
CDU-CSU	konkurent partner do współpracy; rywal systemowy	równorzędni rozmówcy na zasadzie partnerstwa i uczciwej konkurencji	kształtuje porządek międzynarodowy
SPD	brak	dialog podczas współpracy i konkurowania; konstruktywny i krytyczny sposób komunikowania	bez Pekinu „ <i>trudno sobie wyobrazić globalną odpowiedź na gospodarcze, ekologiczne, społeczne i polityczne wyzwania naszych czasów</i> ”
FDP	konkurent systemowy; reżim autorytarny; reżim autokratyczny; autorytarny system rządów	rozwijanie stosunków UE-Chiny niezależnie od rywalizacji systemowej; wymiana na podstawie i zgodnie z obowiązującym prawem międzynarodowym, z zasadami ONZ, WTO i MOP dialog UE-Chiny	wywiera polityczny wpływ na inne państwa; rywalizuje systemowo; narusza prawo międzynarodowe
Zieloni/ Związek 90	konkurent; partner; rywal systemowy	konstruktywny dialog i poszukiwanie współpracy tam, gdzie Chiny są gotowe do konstruktywnej współpracy	dokonanie zmian społeczno-ekologicznych na świecie nie będzie możliwe bez Chin; Chiny wymuszają na innych państwach ekonomiczną i polityczną zależność, ale także chcą podzielić Europę
AfD	partner handlowy	współpraca wyłącznie na warunkach równości i uczciwości w usystematyzowanych ramach prawnych dla handlu i inwestycji; sprzeciw wobec kontynuowania sprzedaży niemieckiej i europejskiej technologii	wyzwaniem jest coraz większy wpływ Chin na świecie
die Linke	nie ma zgody na określanie Chin mianem konkurenta; nie są wrogiem	współpraca, rozbrojenie i odmrożenie stosunków w skali międzynarodowej	nie powinny być postrzegane jako konkurent czy wróg

Opracowane na podstawie: CDU-CSU, 2021; SPD 2021; FDP, 2021; Bündnis 90/Die Grünen, 2021; Die Linke, 2021.

die Linke) kładzie jednak nacisk na to, aby kooperacja przebiegała w duchu dialogu i przy założeniu równości stron, a nie dominacji, którą próbuje narzucać ChRL. Ze strony trzech partii padają określenia jednoznacznie wskazujące, że Chiny są rywalem systemowym,

konkurentem. AfD używa stwierdzenia „partner” doprecyzowując, iż chodzi o kwestie handlowe, die Linke zaś omawia tę kwestię na zasadzie zaprzeczenia - nie zgadza się na określanie ChRL mianem konkurenta czy wroga. Jedynie SPD nie używa w stosunku do ChRL ani jednego epitetu. Zdaniem CDU-CSU, SPD, FDP i Zielonych, Chiny łamią prawo międzynarodowe (wprost stwierdza się to w programie FDP). Zauważa się jednak, że bez Chin dokonanie zmian ekonomicznych i klimatycznych nie będzie możliwe. Żadna z partii, choć w programie die Linke nie wybrzmiewa to wprost, nie pozostawia wątpliwości, że ChRL ma wpływ na porządek międzynarodowy i jest jednym z dominujących państw (Tab. 1).

Jeśli chodzi o projekt BRI, jedynie w programie AfD ocenia się go, określając jako „projekt stulecia”. Pozostałe partie, oprócz die Linke, skupiają uwagę na ewentualnych możliwościach stworzenia przeciwwagi dla BRI (tab. 2).

Tab.2. Postrzeganie BRI przez niemieckie partie polityczne w 2021 r.

	postrzeganie BRI	proponowanie alternatywy dla BRI
CDU-CSU	brak bezpośredniej oceny	europejska alternatywa
SPD	brak bezpośredniej oceny	brak odniesienia
FDP	brak bezpośredniej oceny	europejska odpowiedź, zapewnienie wsparcia państwom rozwijającym się
Zieloni/ Związek 90	brak bezpośredniej oceny	globalna współpraca wszystkich demokratycznych podmiotów - integracja regionalna
AfD	projekt stulecia	Niemcy uzupełnią strategię chińskiego Jedwabnego Szlaku ze wschodu na zachód inicjatywą z zachodu na wschód krajowymi projektami infrastrukturalnymi
die Linke	brak bezpośredniej oceny	brak odniesienia

Opracowane na podstawie: ibidem.

Najbardziej newralgiczne związane z Chinami kwestie zawarte w programach omawianych partii, odnoszą się do łamania praw człowieka i wywierania presji przez ChRL na Tajwan i Hongkong. Ich analiza pozwala zaobserwować, jak zmienia się polityka RFN wobec Chin od *strategii milczącej dyplomacji* do informowania wprost o łamaniu przez Chiny przepisów prawa międzynarodowego. Co ciekawe, do tych kwestii odnoszą się trzy spośród sześciu omawianych partii, czyli SPD, FDP i

Bündnis 90/Die Grünen. Jednocześnie są to ugrupowania, które obecnie tworzą koalicję rządzącą. Partie zdecydowanie potępiają łamanie praw człowieka przez ChRL, a także wymieniają przykłady nadużyć w stosunku do przedstawicieli konkretnych nacji. FDP i Zieloni akcentują, że wobec Chin powinno się toczyć międzynarodowe śledztwo, które stwierdzi czy nie popełniono zbrodni międzynarodowej, a nawet ludobójstwa. Trzy wspomniane podmioty odnoszą się także do sytuacji na Tajwanie oraz w Hongkongu. Akcentują, że respektują przyjęte przez UE, czy szerzej - przez międzynarodową opinię publiczną - zasady

Tab. 3. Postrzeganie realizacji przez ChRL przepisów prawa międzynarodowego przez niemieckie partie polityczne w 2021 r.

	łamanie praw człowieka przez ChRL	sytuacja Tajwanu	sytuacja Hongkongu
CDU-CSU	brak odniesień	brak odniesień	brak odniesień
SPD	potępia naruszenia praw człowieka wobec mniejszości, zwłaszcza ujgurskich muzułmanów	z niepokojem obserwuje rosnącą presję	zasada „jedno państwo, dwa systemy”
FDP	brak akceptacji „po cichu” naruszeń praw człowieka i rządów prawa uznaje bezprecedensową techniczną inwigilację ludności i represjonowanie mniejszości etnicznych i religijnych za sprzeczne z zobowiązaniami Chin wynikającymi z prawa międzynarodowego internowanie i przymusowa sterylizacja członków mniejszości etnicznych przyczynę do oskarżeń o ludobójstwo poparcie ukierunkowanych sankcji nakładanych przez UE na chińskich urzędników odpowiedzialnych za łamanie praw człowieka	wsparcie rozwoju demokracji i rządów prawa na Tajwanie wsparcie starań Tajwanu o integrację z organizacjami międzynarodowymi zjednoczenie Chin i Tajwanu tylko poprzez pokojowy konsensus umożliwienie obywatelom Tajwanu swobodnego decydowania o swojej politycznej przyszłości	potępia wprowadzone prawo bezpieczeństwa narodowego oraz nowego prawo wyborcze piętnuje kryminalizowanie demokratycznych protestów, ucisk i represje zasada „jedno państwo, dwa systemy”
Zieloni/ Związek 90	Chiny systematycznie podważają prawa człowieka i obywatela poprzez swoje autorytarne dążenie do hegemonii żądanie zaprzestania rażących naruszeń praw człowieka, na przykład w Xinjiangu i Tybecie łamanie praw człowieka odbywa się przykład w Sinciang RFN „powinna prowadzić kampanię na rzecz misji rozpoznawczej Xinjiang w ramach Rady Praw Człowieka ONZ i opisać prześladowanie Ujgurów jako zbrodnię międzynarodową” Chiny mają położyć kres wszelkim formom pracy przymusowej	akceptuje się politykę jednych Chin prowadzoną przez UE brak zgody na zmuszanie Tajwańczyków i władz Tajwanu do zjednoczenia z ChRL	żądanie zaprzestania rażących naruszeń praw człowieka akceptuje się politykę jednych Chin prowadzoną przez UE
AfD	brak odniesień	brak odniesień	brak odniesień
die Linke	brak odniesień	brak odniesień	brak odniesień

Opracowane na podstawie: ibidem.

„jednych Chin” w odniesieniu do Tajwanu i „jedno państwo, dwa systemy” w odniesieniu do Hongkongu. Potępiają więc podejmowane przez Chiny działania, które mają wymusić zmianę tego stanu nie z woli ludzi zamieszkujących oba tereny, lecz pod wpływem chińskiej presji (tab. 3).

Jak zauważono, połowa spośród omawianych partii nie odnosi się do kwestii łamania przez Chiny praw człowieka czy presji wywieranej w stosunku do Tajwanu i Hongkongu. Można podejmować próbę tłumaczenia, że AfD, deklarując wsparcie dla inicjatyw ChRL z uwagi na zależności gospodarcze, pomija kwestie drażliwe, zaś die Linke postrzega Rosję i Chiny z perspektywy dawnej współpracy NRD z tymi państwami. Stoi więc na stanowisku, że za agresywne poczynania Chin czy Rosji odpowiadają państwa europejskie oraz sojusze w których uczestniczą, ponieważ ich działania skupiają się na prowokowaniu, a nie na współpracy. Zdumiewa brak odniesień do kwestii łamania praw człowieka przez ChRL w programie chrześcijańskiej demokracji. CDU-CSU stwierdza jedynie dość ogólnie, nie wskazując na żadne podmioty prawa międzynarodowego, że RFN „*bierze odpowiedzialność za bezpieczeństwo i pokój, wolność i dobrobyt w Europie i na świecie*” (CDU-CSU, 2021, s. 4). Jest to, jak na jedną z dwóch najbardziej licznych i najbardziej relewantnych partii niemieckich, stwierdzenie bardzo ogólnikowe.

Należy podkreślić, że każda z niemieckich partii politycznych mających obecnie (2022 r.) swoją reprezentację w Bundestagu zawarła w programie wyborczym w 2021 r. informacje odnoszące się do ChRL. Nie ma więc rozbieżności, Chiny stanowią ważki temat dla każdej strony sceny politycznej. Odmiennie jest jednak postrzeganie działań tego państwa. Część partii stosuje wobec ChRL określenia jednoznacznie definiujące ją jako państwo-konkurenta, a FDP nazywa Chiny reżimem autorytarnym. Większość partii nie odnosi się w swoich programach wprost do BRI, co wykazuje, że przystąpienie RFN do inicjatywy, w której, jak już wspomniano, uczestniczą podmioty gospodarcze a nie państwo niemieckie, nie jest rozpatrywane. Połowa spośród omawianych partii porusza w programach newralgiczne kwestie takie jak łamanie praw człowieka przez ChRL, naruszanie ładu międzynarodowego czy wywieranie presji na Tajwan i Hongkong.

Niemiecka polityka obecnie zmienia się dynamicznie pod wpływem wydarzeń światowych i pojawiających się w odpowiedzi na

Kamińska-Korolczuk, K., 2022. *Relacje dwustronne Niemiec z ChRL z perspektywy programów wyborczych niemieckich relewantnych partii politycznych w kampanii parlamentarnej 2021 r.*, Przegląd Geopolityczny, 42, s. 46-66.

nie oczekiwać społecznych, co wymusza prowadzenie przez partie strategii pro jakościowej. Za taką uznać należy ustosunkowywanie się partii na bieżąco do problemów artykułowanych przez wyborców, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii etycznych istotnych dla obywateli. Wojna na Ukrainie przyspiesza ten proces. W maju 2022 r. 68 proc. obywateli Niemiec uważało, że inwazja Rosji na Ukrainę stanowi punkt zwrotny w polityce zagranicznej ich państwa (Clark, 2022). Nastroje wyborców, w tym brak zgody na bierne przyglądanie się nadużyciom dokonywanym przez inne państwa wobec sąsiednich społeczeństw zmuszają do poszukiwania balansu między utrzymywaniem stosunków dwustronnych i prowadzeniem korzystnych interesów z państwami naruszającymi normy prawa międzynarodowego, a dbaniem o dochowanie wierności wartościom etycznym.

Literatura

- AfD, 2021. *Deutschland. Aber normal. Unser Programm zur Bundestagswahl 2021*, <https://www.afd.de/wahlprogramm/>, dostęp w dniach 10.06-04.08.2022.
- Asian Infrastructure Investment Bank, 2022. *Members and Prospective Members of the Bank*, 28.06.2022, <https://www.aiib.org/en/about-aiib/governance/members-of-bank/index.html>, dostęp: 29.07.2022.
- Bartoszewicz, M., 2020. *Chiński System Zaufania Społecznego*, Przegląd Geopolityczny, 32, s. 58-67.
- BRI, 2022. *Aims of the Belt and Road Initiative*, <https://www.beltroad-initiative.com/belt-and-road/>, dostęp: 06.07.2022.
- Bundesarchiv, 2022. 1955: Die Hallstein-Doktrin, <https://www.bundesarchiv.de/DE/Content/Virtuelle-Ausstellungen/1955-Die-Hallstein-Doktrin/1955-die-hallstein-doktrin.html>, dostęp: 20.07.2022.
- Bündnis 90/Die Grünen, 2021. *Deutschland. Allesistdrin. Bundestagswahl programm 2021*, https://cms.gruene.de/uploads/documents/Wahlprogramm-DIE-GRUENEN-Bundestagswahl-2021_barrierefrei.pdf; dostęp w dniach 10.06-04.08.2022.
- Christensen, T. J., 2017. *The China Challenge: Shaping the Choices of a Rising Power*, W. W. Norton & Company, New York London.

Kamińska-Korolczuk, K., 2022. *Relacje dwustronne Niemiec z ChRL z perspektywy programów wyborczych niemieckich relewantnych partii politycznych w kampanii parlamentarnej 2021 r.*, Przegląd Geopolityczny, 42, s. 46-66.

- Ciesielska-Klikowska, J., 2018. *Chinese Belt and Road Initiative – the perspective of the Federal Republic of Germany*, Rocznik Integracji Europejskiej, nr 12, s. 95-111.
- Ciesielska-Klikowska, J., 2021. *Relacje niemiecko-chińskie - historia partnerstwa z rozsądkiem*, Liberte!, 22.09.2021, <https://liberte.pl/relacje-niemiecko-chinskie-historia-partnerstwa-z-rozsadku/>, dostęp: 06.06.2022.
- Clark, D., 2022. *In light of Russia's invasion of Ukraine, do you agree or disagree that the invasion of Ukraine is a turning point for your country's foreign and security policy?*, Statista, 29.06.2022, <https://www.statista.com/statistics/1316765/ukraine-war-as-a-turning-point-in-g7-countries/>, dostęp: 04.08.2022.
- Cziomer, E., 2009. *Mocarstwa i wyzwania XXI w świetle międzynarodowych badań demoskopijnych*, [w:] I. Stawowy-Kawka (red.), *Czynniki stabilizacji i destabilizacji w stosunkach międzynarodowych na początku XXI wieku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 29-30.
- CDU-CSU, 2021. *Das Programm für Stabilität und Erneuerung. Gemeinsam für ein modernes Deutschland. Bundestagswahl 2021 CDU und CSU*, <https://www.csu.de/common/download/Regierungsprogramm.pdf>, dostęp w dniach 10.06-04.08.2022.
- Dąbrowski, M., 2017. *Renminbi a globalne aspiracje Chińskiej Republiki Ludowej*, Przegląd Geopolityczny, 21, s. 150-157.
- Der Bundeswahlleiter, *Bundestagswahl 2017: Endgültiges Ergebnis*, 12.10.2017, https://www.bundeswahlleiter.de/info/presse/mitteilungen/bundestagswahl-2017/34_17_endgueltiges_ergebnis.html, dostęp: 05.07.2022.
- Die Linke, 2021. *Zeit zu handeln! Für soziale Sicherheit, Frieden und Klimagerechtigkeit. Wahlprogramm zur Bundestagswahl 2021*, https://www.die-linke.de/fileadmin/download/wahlen2021/Wahlprogramm/DIE_LINKE_Wahlprogramm_zur_Bundestagswahl_2021.pdf, dostęp w dniach 10.06-04.08.2022.
- EU und China: Grundsatzeinigung auf Investitionsabkommen*, 30.12.2020, <https://www.eu2020.de/eu2020-de/aktuelles/artikel/china-investitionsabkommen-einigung-eu2020/2431414>), dostęp: 27.07.2022.
- FDP, 2021. *Nie gab es mehrzutun. Das Programm der Freien Demokraten zur Bundestagswahl 2021*,

Kamińska-Korolczuk, K., 2022. *Relacje dwustronne Niemiec z ChRL z perspektywy programów wyborczych niemieckich relewantnych partii politycznych w kampanii parlamentarnej 2021 r.*, Przegląd Geopolityczny, 42, s. 46-66.

https://www.fdp.de/sites/default/files/2021-06/FDP_Programm_Bundestagswahl2021_1.pdf, dostęp w dniach 10.06-04.08.2022.

- General Administration of Customs People's Republic of China, 2022, *China's Total Export & Import Values by Country/Region, December 2021* (in USD), 14.01.2022, <http://english.customs.gov.cn/Statics/46bdb268-260d-46a1-adde-e3cebcaf6817.html>, dostęp: 29.07.2022.
- Góralczyk, B., 2018. *Wielki renesans. Chińska transformacja i jej konsekwencje*, Wydawnictwo Akademickie Dialog, Warszawa.
- GroKo-Spitzen unterzeichnen den Koalitionsvertrag, „Welt”, 12.03.2018, <https://www.welt.de/politik/deutschland/article174465986/169-Tage-nach-der-Wahl-GroKo-Spitzen-unterzeichnen-Koalitionsvertrag.html>, dostęp: 15.06.2022.
- Kamińska-Korolczuk, K., 2017. *Nowy prawicowy populizm w niemieckim systemie partyjnym*, [w:] K. Walecka, K. Wojtas (red.), *Nowe partie i ruchy polityczne: praktyka i idee współczesnych demokracji*, Wydawnictwo Naukowe UKSW Warszawa, Warszawa, s. 89-106.
- Kamińska-Korolczuk, K., 2021. *Polityka i media a kryzys zaufania. Polityka informacyjna mocarstw w czasie zagrożenia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Kamińska-Korolczuk, K., 2021a. *Wpływ mowy nienawiści zawartej w wypowiedziach przedstawicieli partii Alternatywa dla Niemiec na zmiany zachodzące w systemie zarządzania mediami w RFN*, *Zarządzanie Mediami*, t. 9, nr 1, s. 17-36.
- Kirste, K., Maull, H. W., 1996. *Zivilmacht und Rollen theorie*, *Zeitschrift für Internationale Beziehungen*, Vol. 3, No. 2, s. 283-312.
- Kotkowski, D., 2020. *Szanse i zagrożenia dla pozycji Unii Europejskiej jako gracza na arenie międzynarodowej w perspektywie krótkookresowej*, *Przegląd Geopolityczny*, 34, s. 103-118.
- Łysik, W., 2006. *Stosunki niemiecko-chińskie na progu XXI wieku*, *Azja-Pacyfik*, nr 9, s. 61-78.
- Maksymowicz, A., 2018. *Chińskie mocarstwo surowcowe*, *Przegląd Geologiczny*, Vol. 66, 10, s. 595-597.
- Malinowski, K., 2013. *Przywódcza rola Niemiec w Europie i na świecie w niemieckim dyskursie naukowym*, *Przegląd Zachodni*, nr 2, s. 27-51.
- Maull, H. W., 2007. *Deutschland als Zivilmacht* [w:] S. Schmidt, G. Hellmann, R. Wolf (red.), *Handbuch zur deutschen Außenpolitik*, VS Verlag für Sozialwissenschaften, Wiesbaden, s. 73-84.

Kamińska-Korolczuk, K., 2022. *Relacje dwustronne Niemiec z ChRL z perspektywy programów wyborczych niemieckich relewantnych partii politycznych w kampanii parlamentarnej 2021 r.*, Przegląd Geopolityczny, 42, s. 46-66.

- Mickiewicz, P., 2022. *Morska szachownica. Geopolityczne znaczenie akwenów morskich*, Wydawnictwo Fundacji na rzecz Czystej Energii, Komorniki.
- Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China, *State Councilor and Foreign Minister Wang Yi Meets the Press*, 07.03.2022, https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202203/t20220308_10649559.html, dostęp: 21.07.2022.
- Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, *Foreign Minister Wang Yi meets the Press*, 8.03.2018, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/201803/t20180309_678665.html, dostęp: 19.07.2022.
- Mrozek J.J., 2013. *Freedom of speech and religious freedom*, European Journal of Geopolitics, 1, pp. 158-164.
- Nedopil, Ch., 2022. *Countries of the Belt and Road Initiative*, Shanghai, Green Finance & Development Center, <https://greenfdc.org/countries-of-the-belt-and-road-initiative-bri/>, dostęp: 13.06.2022.
- O'Neill, A., 2021. *Countries with the largest population 2021*, 21.07.2022, <https://www.statista.com/statistics/262879/countries-with-the-largest-population/>, dostęp: 23.07.2022.
- O'Neill, A., 2022. *The 30 largest countries in the world by total area(in square kilometers)*, 29.03.2022, <https://www.statista.com/statistics/262955/largest-countries-in-the-world/>, dostęp: 23.07.2022.
- Sartori, G., 1976. *Parties and party systems: a framework for analysis*, Cambridge University Press, Vol. 1, s. 221-230.
- Skrzyp, J., 2017. *Chiny i Stany Zjednoczone Ameryki w ujęciu geopolitycznym*, Przegląd Geopolityczny, 23, s. 9-23.
- SPD, 2021. *Aus Respektvor Deiner Zukunft. Das Zukunftsprogramm der SPD*, SPD-Parteivorstand2021, <https://www.spd.de/fileadmin/Dokumente/Beschluesse/Programm/SPD-Zukunftsprogramm.pdf>, dostęp w dniach 10.06-04.08.2022.
- Szyszek, A., 2018. *Rola Azjatyckiego Banku Inwestycji Infrastrukturalnych w kontekście Nowego Jedwabnego Szlaku*, Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, nr 372, s. 45-58.
- Świstak, M., Tkaczyński J. W. (red.), 2019. *Azjatycki model polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Wybrane aspekty w świetle standardów i*

Kamińska-Korolczuk, K., 2022. *Relacje dwustronne Niemiec z ChRL z perspektywy programów wyborczych niemieckich relewantnych partii politycznych w kampanii parlamentarnej 2021 r.*, Przegląd Geopolityczny, 42, s. 46-66.

doświadczeń Unii Europejskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

- Tomaszewska, P., 2019. *Chińska inicjatywa Pasa i Szlaku a ryzyko zadłużenia jej beneficjentów*, De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności, nr 2 (5), s. 150, <https://repozytorium.uph.edu.pl/handle/11331/2554>, dostęp: 20.07.2022.
- Ulatowski, R., Hills, J., 2022. *How Germany is changing its China strategy*, Chatham House, 11.05.2022, <https://www.chathamhouse.org/2022/05/how-germany-changing-its-china-strategy>, dostęp: 13.06.2022.
- Wallraf, W., 2021. *Zivilmacht Deutschland revisited*, Welttrends: das außenpolitische Journal, 29(117), s. 30-36.
- Wilczyński, P.L., 2020. *Rozwój sił zbrojnych ChRL w ujęciu geostrategicznym*, Przegląd Geopolityczny, 34, s. 52-79.
- Zawadzka, S., 2020. *Przywódstwo Niemiec w Unii Europejskiej w świetle teorii ról społecznych oraz wybranych działań minilateralnych*, Przegląd Geopolityczny, 34, s. 80-102.
- Zub, K., 2015. *Proces reislamizacji państw Turkiestanu Zachodniego*, Przegląd Geopolityczny, 14, s. 19-32.
- Żukrowska, K., 2018. *Chiny: potencjał (gospodarczy, polityczny i militarny) jako instrument kształtowania nowego układu międzynarodowego*, Krakowskie Studia Międzynarodowe, z. XV, nr 1, s. 25-48.

Streszczenie:

Celem artykułu jest przedstawienie wniosków wynikających z analizy programów wyborczych opracowanych przez relewantne partie niemieckie na potrzeby kampanii wyborczej do Bundestagu w 2021 r. W pracy przyjęto następujące pytania badawcze: 1. Czy w 2021 r. w programach wyborczych do Bundestagu relewantne niemieckie partie polityczne zawarły informacje o ChRL?, 2. Jeśli tak, to jakich określić w stosunku do ChRL użyto?, 3. Czy w omawianych programach wyborczych pojawiła się kwestia dotycząca Inicjatywy Pasa i Szlaku (Belt and Road Initiative, BRI)? 4. Czy w omawianych programach wyborczych pojawiły się newralgiczne kwestie dotyczące ChRL takie łamanie praw człowieka? Realizację badania umożliwiła zastosowana metoda polegająca na systematycznym przeglądzie literatury i analizie zastanych dokumentów czyli programów wyborczych omawianych partii w 2021 r. Z analizy wynika, że każda z niemieckich partii politycznych mających obecnie (2022 r.) swoją reprezentację w Bundestagu zawarła w programie wyborczym w 2021 r. informacje odnoszące się do ChRL. Nie ma więc rozbieżności, Chiny stanowią ważki temat dla każdej strony sceny politycznej. Odmienne jest jednak postrzeganie działań tego państwa, co wykazano w przeprowadzonej analizie.

Kamińska-Korolczuk, K., 2022. *Relacje dwustronne Niemiec z ChRL z perspektywy programów wyborczych niemieckich relewantnych partii politycznych w kampanii parlamentarnej 2021 r.*, Przegląd Geopolityczny, 42, s. 46-66.

Słowa kluczowe: relacje RFN-ChRL, niemieckie partie polityczne, BRI, prawa człowieka.